

Permacultura:
principii și direcții dincolo de sustenabilitate

Editura ap!
(ACT și Politon)
Str. Înclinată nr. 129, Sector 5, București, România, C.P. 050202.
Tel: 0751.066.694, e-mail: office@actsipoliton.ro
www.actsipoliton.ro

Permaculture: Principles and Pathways Beyond Sustainability

Copyright © on text by by David Holmgren, 2002,

Copyright (c) 2002 by Melliodora Publishing

Revised Edition 2017

ACT și Politon, establishing domicile ad litem at Bucharest, Romanian edition published by arrangement with Melliodora Publishing, Hepburn, Victoria, Australia.

www.melliodora.com

© 2026 Editura ACT și Politon pentru prezenta ediție românească

Redactor: **Maria Nicula**
Tehnoredactor: **Teodora Vlădescu**
Copywriter: **Otilia Caraza**
Coperta: **Alexandra Ilie**
Copyright Manager: **Andrei Popa**
Producător: **Adrian Hoțoiu**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

HOLMGREN, DAVID

Permacultura - principii și direcții dincolo de sustenabilitate / David Holmgren. - București: ACT și Politon, 2026

ISBN 978-630-303-444-7

63

AVERTISMENT: Distribuirea, copierea sau piratarea în orice fel a acestei cărți nu este pedepsită numai prin lege, dar contravine și tuturor normelor și principiilor etice și sănătoase pe care un astfel de titlu le promovează. Ce fel de efect va avea energia pe care vreți să o transmiteți mai departe, dacă aceasta vine prin furt, ilegalitate și lipsă de respect față de autor și față de toți cei care au contribuit la crearea acestei cărți, astfel ca ea să ajungă la dumneavoastră? Împărtășiți cu ceilalți informațiile importante, valorile și lecțiile pe care le-ați aflat din acest material, într-un mod corect și responsabil.

David Holmgren

Permacultura: principii și direcții dincolo de sustenabilitate

Ediție revizuită

ap!
act și politon

În memoria lui H.T. Odum

1 septembrie 1924 – 11 septembrie 2002

CUPRINS

Cuvânt-înainte la prima ediție (2002)	7
Scopul acestei cărți (2002)	11
Prolog la ediția revizuită	17
Prefață: Permacultura într-o epocă incertă	23
Introducere	
Ce este permacultura?	31
Etica permaculturii	48
PRINCIPIUL 1 – Observă și interacționează	67
PRINCIPIUL 2 – Captarea și stocarea energiei	85
PRINCIPIUL 3 – Obține un câștig	125
PRINCIPIUL 4 – Aplică autoreglarea și acceptă feedbackul	149
PRINCIPIUL 5 – Folosește și prețuiește resursele și serviciile regenerabile	177
PRINCIPIUL 6 – Nu face risipă	203
PRINCIPIUL 7 – Designul, de la tipare la detalii	225
PRINCIPIUL 8 – Integrează în loc să separe	263
PRINCIPIUL 9 – Găsește soluții modeste și lente	299
PRINCIPIUL 10 – Folosește și prețuiește diversitatea	329
PRINCIPIUL 11 – Folosește marginile și apreciază periferia	359
PRINCIPIUL 12 – Folosește schimbarea și răspunde creativ la ea	381
Post-scriptum: După 11 septembrie 2001	431
Listă de ilustrații	437
Bibliografie selectivă	439

Dacă principiile permaculturii despre care David Holmgren vorbește în această carte extrem de importantă ar fi aplicate în tot ceea ce facem, am fi deja pe drumul spre sustenabilitate și chiar mai departe. Mai mult, am fi eliberați de sentimentele de vinovăție ce stau la pândă și pe care majoritatea dintre noi le avem atunci când reflectăm la ceea ce lăsam moștenire generațiilor viitoare.

Cuvânt-înainte la prima ediție (2002)

Prof. Stuart B. Hill

Permacultura se referă la valori și viziuni, precum și la proiecte și sisteme de management care se bazează pe o înțelegere holistică, în special pe cunoștințele și experiențele noastre bioecologice și psihosociale. Este vorba în special despre relațiile noastre cu sistemele de administrare a resurselor naturale, precum și cu designul și redesignul lor, astfel încât să poată susține sănătatea și bunăstarea tuturor generațiilor prezente și viitoare. Derutant este faptul că, în timp ce toți inginerii – oameni care lucrează în principal cu materii anorganice – învață despre principiile de design, aproape toți agricultorii și alte persoane care lucrează cu sisteme vii reușesc să absolve fără să discute deloc despre principiile de design, ca să nu mai vorbim de existența vreunui curs dedicat acestei competențe esențiale. Lipsa permanentă de recunoaștere a importanței designului, a importanței relațiilor reciproce și a unei biodiversități vaste în cadrul ecosistemelor sustenabile, precum și a necesității de a proiecta ecosisteme administrate, bazate pe această conștientizare, este responsabilă pentru foarte multe dintre problemele cu care ne confruntăm în prezent în gestionarea resurselor naturale.

Permacultura poate fi descrisă printr-o varietate de moduri complementare. Ea

reprezintă expresia următorului pas în evoluția managementului resurselor naturale, în special în ceea ce privește agricultura, care, în mare parte, este încă blocată într-un stadiu anterior al evoluției, caracterizată de modele aparent simple, bazate pe specializare, monoculturi și rotații simple. Aceste modele, problemele pe care le cauzează și soluțiile disruptive utilizate în mod obișnuit pentru a le rezolva au dus la pierderi în privința solului de suprafață, a capacității de reținere a umidității, a fertilității, productivității, rezistenței, habitatelor faunei sălbatice, biodiversității, inclusiv a organismelor de control natural și a fondului genetic de care depinde sistemul. Pentru un permacultor, dependența tot mai mare a agriculturii de aportul de resurse, pentru a compensa această degradare progresivă a bazei de resurse, și nevoia asociată de a controla dăunătorii și bolile, precum și bugetul energetic din ce în ce mai negativ și problemele tot mai mari legate de producerea deșeurilor și de impactul asupra mediului, sunt evident previzibile. Această situație este deosebit de neplăcută, pentru că poate fi evitată în mare măsură prin aplicarea „principiilor permaculturii” prezentate în următoarele pagini. În loc să tot irosim expertiza, timpul, energia și resursele încercând să rezolvăm

aceste probleme după ce au apărut, permacultura ne permite să le evităm și să le reducem din start, concentrându-ne pe inițiativele creative de design și redesign de la bun început. Experiența mea în acest sens a fost axată în principal pe controlul dăunătorilor și gestionarea solului.

Permacultura reflectă, de asemenea, evoluția continuă a sistemelor noastre de cunoștințe. În prezent, această evoluție este determinată de provocările venite din partea postmoderniștilor și a poststructuraliștilor, a feministelor și a eco-feministelor, a ecologiștilor sociali, ecologiștilor profunzi și eco-psihologilor, precum și din partea celor interesați de știința post-normală, de holism, sentimentul de apartenență, sustenabilitate, organizare comunitară, spiritualitate și sisteme de cunoaștere indigene.

Numeroși factori au contribuit la dezvoltarea permaculturii. Printre cei mai importanți se numără:

- sincronicitatea și colaborarea dincolo de diferențe – asocierea întâmplătoare dintre modestul și gânditorul, minuțiosul și perseverentul David Holmgren și Bill Mollison, omul ideilor îndrăznețe cu o imagine publică* distinctă;

- perceperea permaculturii ca mișcare internațională;
- cerința ca profesorii să aibă o pregătire extinsă și experiență de teren, menținând o practică continuă, pentru a putea preda cursuri; și
- integrarea eticii și a principiilor de design în toate aspectele teoriei și practicii.

Această abordare cuprinzătoare, împreună cu cerințele ridicate pe care le implică procesul de planificare și acțiune holistică, a fost, de asemenea, o barieră majoră pentru mulți dintre cei care ar putea avea de câștigat de pe urma permaculturii. Așa cum cei mai mulți oameni tind să aleagă aspirina în loc să își facă ordine în viață, majoritatea fermierilor și grădinarilor rămân dependenți de substanțele chimice pentru a „calma durerile de cap” din sistemele lor de producție proiectate și gestionate greșit. Totuși, cei care au depășit această barieră și au găsit soluții de design permanent la probleme – care trebuie descoperite doar o dată – nu sunt niciodată dispuși să se întoarcă la dependența, ineficiența și iluzia „soluțiilor miraculoase”.

În capitolele următoare, David Holmgren face o prezentare argumentată, sistematică și documentată, bazată în special pe vasta sa experiență, a principiilor-cheie în dezvoltarea competenței intelectuale pentru a practica permacultura. Aceasta trebuie să corespundă cu experiența paralelă în teren. În mod ideal, acest lucru ar putea include

* În original, *public persona* – sintagma se referă la imaginea sau rolul pe care o persoană și-l construiește și îl menține în fața publicului; este modul în care cineva se prezintă și este perceput în contextul public, profesional sau social, și poate include aspecte precum stilul de comunicare, comportamentul, valorile și modul în care interacționează cu publicul. (n. red.)

atât munca în calitate de ucenic cu un mentor, cum ar fi David, cât și ocazia de a experimenta, cu îndrăzneală, liber și singur, fără supraveghere. Această ultimă activitate ar trebui să se concentreze pe ceea ce eu numesc „inițiative mici și semnificative, pe care poți garanta că le vei duce la bun sfârșit”. Astfel de inițiative reduc la minimum riscul de impact negativ din cauza designului nepotrivit și sentimentul de descurajare cauzat de eșecul de a duce la bun sfârșit proiecte de amploare.

Ca gânditor holografic – fiind deschis la ideea că orice lucru care poate fi observat undeva este posibil să aibă o expresie paralelă pretutindeni – simt nevoia să depășesc limitele obișnuite care sunt impuse permaculturii. De fapt, când am locuit în America de Nord, am organizat ateliere de lucru pentru permacultori intitulate „Permacultura peisajului interior”. Am făcut acest lucru pentru că observasem că mulți dintre acești designeri erau limitați, nu de cunoștințele lor despre sistemele externe, ci de traumele lor și de nevoia de „vindecare și redesign” al sistemelor lor interne.

Te încurajez să încerci, în mod similar, să aplici aceste principii de permacultură în orice domeniu care ar putea beneficia de o astfel de teorie și practică de design holistic. Printre domeniile care îmi vin imediat în minte se numără așezările omenești și întreprinderile comerciale, sistemele politice și economice, precum și domeniul sănătății, al creșterii copiilor și al mediului de învățare.

Aceasta este cea mai avansată prezentare a conceptelor permaculturii pe care o cunosc. Cele 12 principii au fost testate pe scară largă, nu numai de către autor, care este coinițiatorul permaculturii, ci și de către mii de permacultori din întreaga lume.

Dacă permacultura este ceva nou pentru tine, acest volum îți va oferi o introducere excepțională în această abordare holistică a designului peisagistic.

Dacă ești de mult timp un practicant sau un profesor în permacultură, probabil că aceasta este cartea pe care o așteptai, pentru a-ți provoca și rafina ideile și pentru a o folosi ca text de bază la cursurile tale de permacultură. Sper să te bucuri de lectură și de consultarea acestei cărți extrem de valoroase la fel de mult cum am făcut-o eu.

Profesorul Stuart B. Hill este președintele fondator al catedrei de Ecologie Socială din cadrul Universității Western Sydney, New South Wales (NSW), NSW, Australia.

Permacultura este mult mai mult decât o formă de grădinărit organic. Scopul pe care îl urmăresc prin scrierea acestei cărți este de a explica permacultura unui public mai larg, care poate nu este atras de eticheta grădinăritului organic. Cartea se adresează în special activiștilor, designerilor, profesorilor, cercetătorilor, studenților și altor persoane care se confruntă cu problemele controversate ale sustenabilității într-o gamă largă de domenii.

Scopul acestei cărți (2002)

David Holmgren

Permaculture One (Permacultura unu) a fost scrisă cu 25 de ani înainte de apariția acestei cărți, când aveam 20 de ani.¹ Cele mai multe dintre publicațiile mele mai recente au fost studii de caz cu un accent practic, care doar sugerează un cadru mai profund ce stă la baza acestor lucrări. Prin cartea de față, îmi doresc să valorific punctele forte și succesele acumulate în 25 de ani de gândire și acțiune în permacultură la nivel global, pentru a prezenta o imagine mai cuprinzătoare a principiilor care ghidează designul și acțiunea în permacultură. În acest proces, sper să revigorez dezbaterile intelectuale din cadrul mișcării permaculturii și să abordez unele dintre punctele slabe, reale și percepute, ale conceptului.

Știu, din decenii de experiență în aplicarea, cercetarea și predarea permaculturii, că oamenii vor folosi ceea ce găsesc relevant și semnificativ și vor lăsa deoparte restul. Căutarea unei imagini complet coerente și logice a permaculturii de către anumite persoane poate să nu fie utilă. Mai degrabă decât să încerc să definesc sau să controlez permacultura, scriu despre ea, ca o simplă contribuție în plus la înțelegere,

semnificație și acțiune într-o lume plină de incertitudine.

Evoluția proiectului

Acest proiect a început cu sugestia unui coleg din domeniul permaculturii, Ian Lillington, de a publica o colecție editată a scrierilor mele din ultimele două decenii. Scopul era să le ofer celor interesați de permacultură acces la scrieri mai intelectuale, care ilustrează gândirea permacultorului într-o gamă largă de contexte. În acest proces, ar evidenția o moștenire importantă în evoluția continuă a ideilor despre permacultură și a aplicațiilor ei de către autorul său mai puțin cunoscut.

Spre finalul procesului, Ian (în calitate de editor) a sugerat că ceea ce lipsea din această colecție era un articol care să explice direct principiile permaculturii, așa cum sunt predate în cadrul cursurilor noastre rezidențiale de Design în Permacultură. În clipa în care a sugerat acest lucru, am înțeles că avea dreptate, dar mi-a stat inima în loc, fiindcă știam că sarcina nu era atât de simplă pe cât părea. Ideea de a-mi transmite rapid ideile către un public interesat de permacultură s-a estompat.

¹ Bill Mollison și David Holmgren, *Permaculture One*, Corgi, 1978; publicată de atunci în cinci limbi (acum cu tiraj epuizat). (n. aut.)

Trei ani mai târziu, proiectul a fost din nou transformat prin contribuția redactoarei profesioniste și activistei în permacultură, Janet Mackenzie. Manuscrisul se transformase într-o nouă reinterpretare, speram profundă, a principiilor permaculturii, în timp ce volumul *Collected Writings* (*Culegere de texte*) a rămas o referință pentru lecturi suplimentare, fiind potrivit pentru o lectură separată. Această colecție a fost publicată între timp și este disponibilă pe website-ul holmgren.com.au. Modelele de lucru și de practică care au creat această carte au reflectat principiile prezentate. Manuscrisul a fost scris pe o perioadă de patru ani la Melliodora, la un computer Power Mac 9600 la mâna a doua, folosind în principal aplicația Clarisworks 5. În acest timp, autorul s-a întreținut din veniturile generate de proprietate și, ocazional, de cursurile de permacultură, tururi și consultanță.

Drafturile principale de corectură au fost tipărite pe hârtie reciclată, folosind o imprimantă laser veche de zece ani. Editarea, grafica și producția cărții au fost realizate de alți liber-profesioniști din comunitatea locală. Cartea originală a fost tipărită și legată la o presă offset Timson T32, la Maryborough, un centru regional din apropiere, de către McPhersons, o firmă australiană.

Hârtia folosită pentru cartea originală a fost făcută în Australia, provenind în

principal din plantații* și din surse reciclate. Coperta a fost realizată în Australia, integral din surse reciclate. Nicio subvenție, finanțare sau colaborare cu corporații sau guverne nu a contribuit la această carte.

Formatul acestei cărți

Un capitol despre etică este urmat de câte un capitol pentru fiecare dintre cele douăsprezece principii de design, aproximativ în conformitate cu structura cursurilor noastre de Design în Permacultură, care au început în 1993.

Fiecare principiu de design se prezintă sub forma unei scurte declarații de acțiune, cu un simbol reprezentativ și un proverb sau o zicală care exemplifică principiul. Declarațiile de acțiune subliniază aspectul pozitiv al permaculturii bazat pe abundența naturii, iar proverbele dau un avertisment cu privire la constrângerile și limitele ei.

Fiecare principiu este explicat în termeni de design observabil atât în lumea vastă a naturii, cât și în utilizarea terenurilor și a resurselor naturale de către societățile preindustriale tradiționale.

Apoi, vorbesc despre modul în care societatea noastră industrială cu consum mare de energie a transformat, a ignorat sau aparent a răsturnat principiul respectiv, în special atunci când acest lucru este

* Terenuri cultivate special pentru a produce materia primă destinată fabricării hârtiei. Aceste plantații sunt formate din specii de copaci care sunt cultivate în scopul de a obține pulpa necesară producției de hârtie. (n. red.)

relevant pentru pretenția de universalitate a principiilor de design.

În fiecare capitol sunt incluse exemple de aplicare a principiului cu scopul creării unei culturi ecologice. Aplicațiile principiului încep cu exemple din grădinărit, utilizarea terenurilor și mediul construit, pentru că acestea sunt cele mai concrete și mai ușor de înțeles; dar includ și aspecte mai controversate și mai complexe, precum comportamentul personal și organizarea socială și economică.

Mă folosesc de proprietatea noastră, documentată în cartea *Melliodora (Hepburn Permaculture Gardens)*² (*Melliodora: Grădinile și permacultura din Hepburn*), pentru a ilustra fiecare principiu. Referințe la diferitele articole publicate în CD-ul *David Holmgren: Collected Writings 1978-2006* explică sau ilustrează în continuare aspecte ale fiecărui principiu.³ Acolo unde a fost posibil, am făcut trimitere la articole publicate și la alte surse, pentru marea diversitate

de concepte și idei pe care le sintetizez în cadrul fiecărui principiu.

Ca întotdeauna, atunci când încerc să folosesc logica inevitabil liniară a scrierii pentru a transmite concepte holistice, împărțirea subiectelor și perspectivelor abordate în cadrul fiecărui principiu este arbitrară.

Alegerile mele și, prin urmare, chiar și principiile în sine, sunt simple instrumente care ne ajută să avem mai multe perspective în cadrul unei gândiri sistemice de ansamblu. Trimiterile la alte principii evidențiază o selecție a celor mai importante legături dintre ele. În acest sens, fiecare principiu poate fi considerat o poartă către labirintul gândirii sistemice de ansamblu.

Mulțumiri

Îi mulțumesc lui Ian Lillington pentru gândirea sa strategică și pentru încurajările blânde, dar constante, precum și pentru discuțiile ulterioare care au făcut ca acest proiect să continue să avanseze (chiar și atunci când și-a schimbat cursul) de-a lungul multor ani.

Alți colegi din permacultură care m-au inspirat, încurajat și mi-au oferit feedback sunt: Jason Alexandra, Stephen Bright, Andrea Furness, Stuart Hill, Sholto Maud, Kale Sniderman și Terry White. Îi mulțumesc în mod deosebit lui Janet Mackenzie pentru generozitatea cu care și-a pus la dispoziție competențele profesionale și timpul și pentru că mi-a insuflat încrederea de a continua atunci când credeam că nu mai

¹ David Holmgren, *Melliodora (Hepburn Permaculture Gardens): Ten Years of Sustainable Living*, Holmgren Design Services, 1996. Revizuită în 2005 ca eBook. (n. aut.)

² *David Holmgren: Collected Writings 1978-2006*, CD, Holmgren Design Services, 2002 (revizuită în 2006). Proiectul de a-mi publica scrierile complete a fost punctul de plecare al acestei cărți, iar articolele din colecție completează cartea în mai multe moduri. În primul rând, ele oferă exemple suplimentare ale aplicării principiilor. În al doilea rând, conținutul anumitor articole va fi de interes pentru unii cititori și oferă referințe către surse suplimentare. În sfârșit, articolele prezintă o traiectorie istorică a evoluției mele, a aplicării și explicării conceptelor de permacultură pentru un public larg, încă din 1978, anul publicării cărții *Permaculture One*. (n. aut.)

pot; lui Richard Telford, pentru ideile sale originale și pentru realizarea artistică a simbolurilor principiilor; lui Luke Mancini, pentru că mi-a refăcut graficele în mod artistic; și lui Rob și Terttu Mancini, pentru abilitățile lor de grafică și producție, care au făcut din această carte o afacere locală. De asemenea, doresc să le mulțumesc studenților și colegilor din domeniul permaculturii care au așteptat cu răbdare publicarea inițială a acestei cărți, în 2002.

Su Dennett

Este o tradiție ca autorii, în special bărbații, să aprecieze răbdarea și sprijinul pe care partenerii lor le-au oferit pe parcursul procesului lung și, uneori anevoios, de scriere. Toate acestea sunt potrivite în exprimarea recunoștinței mele față de Su Dennett, partenera mea de viață și de muncă de-a lungul deceniilor.

La începutul relației noastre, ne-am simțit frustrați de faptul că, întrucât Su nu era o figură proeminentă în activitățile „importante” ale permaculturii – predare, scriere și discursuri publice –, era deseori văzută ca o adeptă care-mi pune în aplicare ideile. Ironic, această părere venea adesea din partea unor femei care erau atât permacultori, cât și feministe. Angajamentul și energia lui Su în adoptarea unui stil de viață simplu, cu impact redus, au fost o sursă constantă de reînnoire a angajamentului meu față de frugalitatea voluntară ca

o cale de responsabilizare adaptată la realitățile ecologice.

Contribuția lui Su la ideile din această carte nu a venit ca cea a unui partener influent de dispută intelectuală, ci prin ajutorul oferit în depășirea limitelor abordării mele excesiv de intelectuale și raționale. Încă de timpuriu, am învățat să mă bazez pe o abordare rațională a tuturor factorilor și perspectivelor, ca o limitare împotriva impulsivității, ca să nu acționez ca un taur în coridă. Dar am constatat că, la rândul ei, această adaptare m-a dus, de multe ori, la perseverența încăpățânată în certitudinea că luasem în considerare toți factorii, sau, alternativ la „paralizia prin analiză”. Prin parteneriatul cu Su, mi-am depășit treptat suspiciunea profundă față de capacitatea mea intuitivă și am reușit să o folosesc drept cale către o înțelegere și o acțiune mai holistice. La nivel practic, Su a îndeplinit un rol major în facilitarea și gestionarea acestei publicații „do it yourself”^{*}.

Oliver Holmgren

De la nașterea sa acasă și până la experiența de lucru în ferme ecologice din Italia, la vârsta de 15 ani, Oliver a fost crescut în spiritul stilului de viață creat de permacultură. Ca orice adolescent, opiniile și comportamentul lui au fost o provocare pentru părinți, dar, de-a lungul anilor în care a fost

^{*} În traducere, „fă-o singur”. Sintagma DIY (*do-it-yourself*) se referă la activitățile în care oamenii își creează, își repară sau își îmbunătățesc singuri obiectele, lucrările sau proiectele, fără ajutorul unor profesioniști. (n. red.)

scrisă această carte, gândirea și acțiunile lui Oliver au fost o sursă de inspirație în remodelarea concepției mele despre permacultură. El mi-a confirmat că este nevoie de mai mult de o generație pentru a crea o nouă cultură ecologică; de exemplu, unele aspecte dificile care mie mi-au dat de furcă, el le-a asimilat și integrat cu ușurință.

Gerard Holmgren (1958-2010)

Fratele meu mi-a amintit adesea de dimensiunea politică a permaculturii, și nu numai prin pasiunea, intelectul și acțiunile sale. Greutățile prin care a trecut mi-au reamintit constant că drumul spre o lume mai bună nu va fi neapărat la fel de norocos și pozitiv cum a fost al meu.

Venie Holmgren (1922-2016)

Ajuns până aici cu mulțumirile adresate familiei, este potrivită și o povestioară despre mama. La exclamația publică a unui entuziast al permaculturii: „Deci dumneavoastră sunteți mama lui David Holmgren!”, ea a răspuns: „Nu, el este fiul meu”.

Lumea s-a schimbat radical de când *Permacultura: principii și direcții dincolo de sustenabilitate* a fost publicată pentru prima dată, în 2002. Ca urmare a numeroaselor măsuri de mediu, economice și sociale, sistemele locale și globale sunt acum în criză și chiar în colaps.

Premisa cărții a fost că viitorul caracterizat de „declin energetic” va necesita inevitabil noi moduri de gândire pentru a înlocui principiile deficiente care au ghidat industrializarea, modernitatea și globalizarea.

În carte și în cursurile mele, folosesc conceptul de „declin energetic” care a stat la baza concepției inițiale a permaculturii la mijlocul anilor '70, pentru a evidenția caracterul de urgență al aplicării principiilor permaculturii în remodelarea fiecărui aspect al vieții de zi cu zi.

Prolog la ediția revizuită

David Holmgren

Această carte contribuise deja la creșterea activismului în domeniul permaculturii, pe multe fronturi. În cadrul rețelelor globale consacrate de permacultură, o învățare reînnoită și aprofundată a eticii și principiilor este esențială în extinderea permaculturii dincolo de designul rațional al grădinilor și fermelor către un redesign al economiei și al culturii noastre pornind de la „primele principii”.

Formularea principiilor din carte și reprezentarea lor prin douăsprezece simboluri create de colegul din domeniul permaculturii, Richard Telford, a dus la crearea website-ului *permacultureprinciples.com* și a unui calendar anual care utilizează simbolurile pentru a ajuta la integrarea principiilor în gândirea de zi cu zi. Mișcarea de tranziție, care a fost inițiată de colegii permacultori din Marea Britanie, a aplicat aceste principii pentru a genera direct răspunsuri comunitare relocalizate* la declinul energiei.

În timpul a trei turnee de ținut discursuri și cursuri în străinătate, în 2004, 2005 și 2007, am putut contribui la aprofundarea și extinderea interesului pentru

permacultură în afara lumii anglofone. Predarea cursurilor de principii avansate în întreaga lume și primirea unui feedback substanțial din partea colegilor și străinilor mi-au dat mai multe idei despre cum să transmit cel mai bine conceptele. Unul dintre rezultatele acestui demers este *Essence of Permaculture (Esența permaculturii)* – un rezumat al cărții care poate fi descărcat gratuit în mai multe limbi. În același timp, succesul cărții *Permacultura: principii și direcții dincolo de sustenabilitate* în revigorarea și consolidarea predării permaculturii, în întreaga lume anglofonă și dincolo de ea, i-a încurajat pe profesorii de permacultură din alte țări să inițieze procese de colaborare pentru traducerea cărții în 9 limbi.

Un *Kit de predare a principiilor*** permaculturii mi-a permis să includ multe idei despre cum să transmit cel mai bine conceptele către diverse tipuri de public.

Mai recent, muzica electro-swing a lui Charlie McGee și versurile lui minunate au transmis aceste idei abstracte către publicul tânăr, de la școlile primare până la unele dintre cele mai mari festivaluri de muzică din lume. CD-ul său de muzică, *Permaculture: A Rhymer's Manual (Permacultura:*

* „Relocalizarea” se referă la procesul de întoarcere sau reorientare a activităților, resurselor sau sistemelor economice și sociale la nivel local, în loc să depindă de surse externe sau globale. (n. red.)

** În original, *Principles Teaching Kit*. (n. red.)

manualul unui versificator), este acum inclus în *Kitul de predare a principiilor*.

Academicieni din diverse domenii au folosit cadrul principiilor, Floarea Permaculturii cu cele 7 domenii și cartea ca text de referință, în timp ce planurile pentru cursuri întregi bazate pe acest cadru au prins rădăcini în mai multe universități.

Tot mai mulți oameni din întreaga lume se confruntă cu efectele timpurii (în mare parte negative) ale viitorului marcat de declinul energetic prin crizele climatice, energetice, geopolitice și economice interconectate, chiar dacă, la nivel general, înțelegerea sistemică de ansamblu a acestor forțe în modelarea vieții de zi cu zi pare destinată să rămână un privilegiu (și/sau o povară) pentru o mică minoritate.

Vestea bună este că un număr tot mai mare de oameni, care aplică în mod conștient strategii și tehnici adaptate la o lume cu mai puține resurse, se descurcă relativ bine. Permacultura se află în prima linie a acestui răspuns creativ la declinul energiei, deoarece se bazează pe principii etice și de design care au evoluat și au fost testate de-a lungul deceniilor, de când dovezile privind viitorul marcat de declinul energetic au devenit clare. Permacultura nu va contribui la salvarea lumii așa cum o cunoaștem, dar poate inspira și determina o multitudine de răspunsuri creative pentru lumea care se conturează.

Cum a fost publicată prima dată cartea

Publicarea autofinanțată a cărții *Permacultura: principii și direcții dincolo de sustenabilitate* în 2002 a fost o expresie a culturii DIY, care a precedat explozia blogosferei și a mișcării peer-to-peer*. În ciuda faptului că nu a primit nicio recenzie în publicațiile mainstream recunoscute, *Permacultura* s-a vândut în 10.000 de exemplare în Australia (și în peste 40.000 în întreaga lume). În această țară, 10.000 de exemplare reprezintă limita superioară pentru orice carte cu idei complexe și cred că orice cititor va fi de acord că este o carte cu idei complexe. Știam că textul este departe de a fi perfect în ceea ce privește limbajul, organizarea și referințele, dar, de dragul sănătății mintale și dintr-un sentiment de urgență legat de necesitatea de a face cunoscute aceste idei, am luat-o pe scurtătură și am publicat cartea în 2002, fără ani în plus de muncă.

Unii cititori au descris-o ca fiind o teorie dificilă, nerecomandată celor slabi de înțeles, iar alții au perceput-o ca pe un tort cu multă ciocolată, plin de substanță, dar digerabil numai în doze mici, în timp ce pentru alții este o aventură ce insuflă putere prin gândirea sistemică de ansamblu, care confirmă idei evidente din punct

* Mișcarea *peer-to-peer* (P2P) este o rețea sau un sistem descentralizat în care participanții (numiți *peers*) interacționează direct între ei fără a fi nevoie de un intermediar centralizat, cum ar fi o autoritate sau o companie. Aceasta implică schimbul direct de resurse, informații sau servicii între participanți. (n. red.)

de vedere intuitiv, dar care rămân cumva neexprimate sau neînțelese în societatea modernă.

Unul dintre motivele pentru care această carte nu ar fi fost publicată niciodată de nicio editură convențională în forma ei actuală este acela că are prea multe idei aparent diferite, multe dintre ele nefiind dezvoltate în detaliu. Faptul că până și câteva dintre aceste idei au stimulat o mai mare profunzime în predarea și designul permaculturii a confirmat valoarea anvergurii proiectului. Această anvergură a pus la dispoziție totodată multe puncte de sprijin pentru ca cei care nu sunt familiarizați cu baza biologică și funciară a permaculturii să ia contact cu etica și principiile sale fundamentale. În acest fel, textul i-a făcut pe gânditorii holistici din mai multe domenii să aprecieze mai mult permacultura ca sistem de design pentru viață, dincolo de originile ei legate de utilizarea terenurilor. Această largă acoperire a textului a contribuit la realizarea viziunii îndrăznețe a lui Bill Mollison: aceea că permacultura chiar înseamnă agricultură permanentă și cultură permanentă.

De-a lungul anilor, o serie de lucrări conexe, cum ar fi *Future Scenarios* (*Scenarii de viitor*), *Retrofitting the Suburbs* (*Readaptarea suburbiilor*) și *Collected Writings* (*Culegere de texte*), au avut prioritate față de orice revizuire și rescriere radicală a unei a doua ediții a cărții *Permacultura: principii și direcții dincolo de sustenabilitate*. Într-o

lume aflată în rapidă schimbare, ar putea fi mai potrivit să continuăm să dezvoltăm această lucrare decât să încercăm să o transformăm într-un text durabil și complet despre teoria permaculturii.

Reflectând asupra cărții, rămân mulțumit de amestecul eclectic de teorie abstractă, exemple concrete și istorisiri personale, care a stârnit sensibilitățile academice și editoriale. Deși unele idei și puncte de vedere rămân speculative, multe altele au devenit între timp mai clare prin intermediul practicii tot mai intense și a mai bine de zece ani de istorie mondială turbulentă. De exemplu, pentru cei bine informați, Peak Oil a trecut de la conceptul speculativ la realitatea istorică ce stă la baza creșterii explozive a energiei regenerabile, a contracției economiei și realinierii geopolitice. În mod similar, perspectiva pozitivă și considerată eretică din punct de vedere ecologic asupra naturalizării speciilor pe care am prezentat-o în carte este acum susținută de tot mai multe cercetări științifice revizuite de colegi, în cadrul noului domeniu de studiu al „ecosistemelor noi”.

Datorită acestor exemple și a altora, cred că integritatea textului de la începutul mileniului va avea o anumită valoare istorică. Această ediție adăugită a permis o revizuire cuprinzătoare a textului pentru a îmbunătăți gramatica, utilizarea termenilor, actualizarea și adăugarea referințelor. Cel mai important, câteva greșeli grave de tipar, erori și neînțelegeri conceptuale au

fost corectate. Graficele au fost și ele refăcute pentru a transmite mai bine conceptele.

Cititorii traducerilor existente pot fi siguri că modificările aduse sunt minore în comparație cu marea dificultate a traducerii în general și în special a acestei lucrări. Avem încredere că munca minuțioasă de traducere, efectuată de către cei cu înțelegere și dăruire față de concepte, a surprins cât mai bine esența textului, dar sperăm că textul acestei ediții va face ca orice traducere viitoare să fie ceva mai ușoară.

Doresc să recunosc contribuția adusă de Maureen Corbett și Ian Lillington în revizuirea textului, a lui Joel Meadows pentru ilustrații și, în special, a lui Ian Robertson pentru designul cărții și al copertei, refacearea grafică și producția cărții. Imaginea florii ce semnifică permacultura și simbolurile sunt opera, acum larg recunoscută, a lui Richard Telford.

Ca întotdeauna, rămân unul dintre cei mai autoritari critici interni ai permaculturii, insistând asupra faptului că, pentru ca conceptele și predarea permaculturii să rămână relevante, trebuie să se bazeze pe acțiuni practice care să regenereze natura și să îmbunătățească viața oamenilor obișnuți și cu atât mai mult pe cea a celor săraci. În plus, trebuie să rămână deschisă la influențele conceptelor, mișcărilor și ideilor paralele și complementare care contribuie la un viitor mai blând și mai inofensiv al declinului energiei, în care bogăția naturii se regenerează, iar omenirea își găsește locul în această ordine naturală.

– Melliodora, august 2017

Incertitudinea este una dintre caracteristicile definitorii ale epocii noastre. Contribuția la această stare de fapt provine din diferite surse.

- Știința teoretică a ridicat gradul de incertitudine de la simplul rezultat al informațiilor insuficiente la ceva inerent în orice lucru.
- Conflictul dintre tradițiile culturale variate ale lumii și modernitate îi face pe cei mai mulți oameni să fie nesiguri de valorile și de rolul lor în societate.
- Avalanșa de dovezi și de informații despre efemeritatea a aproape tuturor aspectelor societății moderne și economiei, în special din cauza amenințărilor iminente la adresa mediului, subminează orice sentiment de certitudine cu privire la continuitatea vieții de zi cu zi.
- În același timp, accelerarea tehnologică și apariția nesfârșită a ideilor noi, a modurilor de a vedea și de a fi, a mișcărilor, căilor spirituale și subculturilor au extins posibilitățile, speranțele și temerile dincolo de orizonturile imaginabile anterior.

Permacultura, ca mișcare și concept, face parte din această realitate culturală globală, pe care unii o numesc postmodernism, unde totul are o semnificație relativă și condiționată.

Prefață:

Permacultura într-o epocă incertă

Conceptul de permacultură a fost produsul unei relații de lucru intense, dar relativ scurte, între mine și Bill Mollison, la mijlocul anilor '70. A fost un răspuns la criza de mediu cu care se confruntă societatea modernă.

Publicarea cărții *Permaculture One*, în 1978, a fost punctul culminant al acelei lucrări inițiale și punctul de plecare atât pentru evoluția conceptului, cât și pentru apariția mișcării mondiale de permacultură.

Bill Mollison a descris permacultura ca fiind un răspuns „pozitivist” la criza de mediu.¹ Asta înseamnă că este vorba despre ceea ce vrem să facem și putem face, mai degrabă decât despre ceea ce respingem și dorim ca alții să schimbe. Acest răspuns este deopotrivă etic și pragmatic, filosofic și tehnic.

Ca toate ideile, permacultura se bazează pe unele ipoteze fundamentale care sunt esențiale atât pentru a o înțelege, cât și pentru a o evalua. Ipotezele de la care a pornit inițial permacultura au fost descrise în *Permaculture One* și merită reamintite:

Criza de mediu este reală și de o amploare care va transforma cu siguranță societatea industrială globală modernă, făcând-o de nerecunoscut. În acest proces, bunăstarea și chiar supraviețuirea populației în creștere a lumii este amenințată direct.

- Se presupune că impactul actual și viitor al societății industriale globale și al numărului de oameni asupra extraordinarei biodiversități a lumii va fi mult mai mare decât schimbările uriașe din ultimele câteva sute de ani.
- Oamenii, deși sunt neobișnuiți în lumea naturală, sunt supuși acelorași legi științifice (energetice) care guvernează universul material și evoluția vieții.
- Exploatarea combustibililor fosili în timpul erei industriale a fost considerată principala cauză a exploziei spectaculoase a numărului de oameni, a tehnologiei și a oricărei alte noi caracteristici a societății moderne.
- În ciuda naturii inevitabil unice a realităților viitoare, epuizarea implacabilă a combustibililor fosili în câteva generații va duce la revenirea la tiparele generale observabile în natură și la societățile preindustriale dependente de energia și resursele regenerabile.

¹ Această descriere nu trebuie confundată cu filosofia „pozitivismului logic”, ci corespunde mai degrabă utilizării obișnuite a termenilor *pozitiv* și *negativ* ca descrieri ale atitudinilor personale. (n. aut.)

Fundamentele conceptuale ale acestor ipoteze provin din mai multe surse, dar trebuie să amintesc cu precădere de lucrările publicate de ecologistul american Howard Odum.² Influența continuă a activității lui Odum asupra evoluției ideilor mele va deveni evidentă prin numeroasele referințe din această carte, precum și prin articolele la care se face referire în *David Holmgren: Collected Writings 1978-2006*.³

Unele dintre previziunile privind declinul resurselor și colapsul economic făcute în anii '70 s-au dovedit a fi greșite, cel puțin în ceea ce privește sincronizarea. Cu toate acestea, există dovezi solide și tot mai numeroase că resursele naturale încep deja să limiteze dezvoltarea umană, după aproximativ 300 de ani de dezvoltare și 50 de ani de dezvoltare super-accelerată. Și există dovezi convingătoare că actuala criză a petrolului reflectă sfârșitul definitiv al energiei ieftine.⁴

² H.T. Odum, *Environment, Power & Society*, John Wiley, 1971, a fost o carte care i-a influențat pe mulți dintre cei mai importanți gânditori din domeniul mediului în anii '70 și a fost prima referință din *Permaculture One*. Rezultatele importante publicate de Odum în cele trei decenii care au urmat, precum și munca studenților și colegilor săi, au continuat să-mi influențeze activitatea. (n. aut.)

³ *David Holmgren: Collected Writings 1978-2006*. Articolul 11, *Development of the Permaculture Concept (Dezvoltarea conceptului de permacultură)* și articolul 25, *Energy and eMergy: Revaluing Our World (Energie și eMergy: revalorizarea lumii noastre)*, sunt deosebit de relevante pentru a explica influența muncii lui Howard Odum asupra dezvoltării mele în privința permaculturii. (n. aut.)

⁴ Pentru una dintre cele mai valoroase cărți despre criza energetică, vezi C. Campbell, *The Coming Oil Crisis (Crisa viitoare a petrolului)*, Multi-Science Publishing, 1997. Următoarele site-uri oferă multe alte resurse pe această temă: *resilience.org*, *aspo-australia.org.au* și *theoildrum.com*. (n. aut.)

Modelele din sistemele naturale sugerează o revenire la utilizarea redusă a energiei și a resurselor (în mare parte regenerabile) și este probabilă o scădere a populației mondiale. În acest scenariu amplu, poate fi luată în considerare o gamă aproape infinită de căi și posibilități locale, de la cele blânde până la cele îngrozitoare.

Pe de altă parte, optimiștii din punct de vedere tehnologic și economic susțin că ne aflăm la începutul unei noi revoluții industriale/biologice, care va duce la o epocă de aur a bunăstării materiale. Din nou, unele dovezi sunt convingătoare. Ideile lui Amory Lovins despre capitalismul natural și exemplele spectaculoase din știință și industrie, care arată cum se poate face mai mult cu mai puține resurse și mai puțină energie, sunt poate cele mai credibile.⁵

Deși un viitor cu o utilizare mult mai redusă a energiei și a resurselor pare inevitabil, natura acelei lumi (și a diferitelor sale părți) este incertă, ca să spunem așa. În tranziția energetică emergentă, idei și modele precum cele ale lui Lovins au avut o influență considerabilă, deoarece pot fi aplicate de întreprinderi în cadrul unei economii de piață capitaliste, fără a aștepta schimbări fundamentale în domeniul politic și

⁵ Vezi P. Hawken, A. Lovins și H. Lovins, *Natural Capitalism: Creating the Next Industrial Revolution (Capitalismul natural: crearea următoarei revoluții industriale)*, Rocky Mountain Institute, 1999, inclusiv studiile de caz ale întreprinderilor care realizează îmbunătățiri ale factorului 4 și ale factorului 10 în utilizarea energiei și a resurselor pe unitate de valoare sau profit. (n. aut.)

cultural sau în comportamentul și obiceiurile cetățenilor.

Permacultura este un răspuns creativ de design la o lume în care disponibilitatea energiei și a resurselor este în scădere, cu multe asemănări și suprapuneri cu accentul pus de Lovins asupra proceselor de design inspirate din natură. Pentru mulți, accentul pus de permacultură pe managementul terenurilor și al resurselor naturale este complementar cu preocuparea industrială a optimiștilor „tehnologiei verzi”, dar există și diferențe.

Permacultura:

- acordă prioritate utilizării bogăției existente pentru a reconstrui capitalul natural, în special copacii și pădurile, ca un depozit testat de bogăție care să susțină omenirea într-un viitor cu mai puțini combustibili fosili;
- pune accentul pe procesele de „redesign” de jos în sus, începând cu individul și gospodăria ca motoare ale schimbării la nivel de piață, comunitate și cultură;
- în mod fundamental, s-a bazat pe probabilitatea unui anumit grad de colaps și prăbușire în domeniile tehnologiei, economiei și chiar al societății, un scenariu care nu este anticipat sau luat în considerare de către optimiștii „tehnologiei verzi”, dar care reprezintă deja o realitate pentru mulți oameni din întreaga lume;

- consideră că societățile sustenabile preindustriale oferă modele care reflectă principiile mai generale de design al sistemelor observate în natură și care sunt relevante pentru sistemele postindustriale.

În măsura în care permacultura este un răspuns eficace la limitările privind utilizarea energiei și a resurselor naturale, ea va trece de la statutul actual de „răspuns alternativ la criza de mediu” la curentul convențional social și economic al erei postindustriale. Dacă se va numi sau nu permacultură este o chestiune secundară.

Conceptul de permacultură și mișcarea corespunzătoare au schimbat deja viața a mii de oameni și au influențat, poate, milioane de oameni în nenumărate moduri.⁶ Toate acestea s-au întâmplat fără niciun sprijin substanțial din partea puternicilor instituții, a corporațiilor sau guvernelor. Unii i-ar atribui influența exclusiv energiei neobosite, inteligenței și carismei lui Bill Mollison. Cu toate că rolul lui în răspândirea inițială a permaculturii la nivel mondial este incontestabil, persistența, evoluția și influența acesteia trebuie atribuite relevanței ei pentru viața și situațiile oamenilor.

⁶ Vezi *Permaculture International Journal* (Australia); nu se mai tipărește, dar multe biblioteci au numere anterioare, *Permaculture Magazine* (Regatul Unit și America de Nord) și *Permaculture Design Magazine* [oficial, *Permaculture Activist*] (SUA), pentru a avea o idee despre domeniul de aplicare. (n. aut.)

Odată ce am stabilit relevanța permaculturii pentru un viitor cu mai puțină energie, care ar putea fi relevanța sa într-o lume nouă și curajoasă, cu energie și resurse abundente? Această lume nouă ar putea include energie și arme nucleare, inginerie genetică, colonii spațiale sau oricare dintre celelalte posibilități la care sperăm sau de care ne temem. Bănuiesc că impactul permaculturii s-ar restrânge la influențarea vieții unor indivizi sau grupuri relativ izolate, care aleg utilizarea minimă a energiei și a resurselor din motive etice.

Problema definirii a ceea ce este și ce nu este permacultura îi frământă pe unii oameni. Caracterul ei multilateral i-a permis o evoluție progresivă în cadrul integrării cuprinzătoare a „alternativelor ecologice”. Eu am contribuit la această evoluție⁷, dar recunosc, de asemenea, că există pericole în încercările de a dezvolta „o teorie a tuturor lucrurilor” și de a fi „un om bun la toate, dar expert în nimic” și de „a reinventa roata”. Cu toate acestea, consider evoluția progresivă a permaculturii un punct forte în influențarea naturii neuniforme și pulsatile a schimbării sociale.

⁷ Pentru o trecere în revistă a influenței permaculturii asupra întregului domeniu al alternativelor ecologice, vezi articolul 11, „Dezvoltarea conceptului de permacultură”, în *David Holmgren: Collected Writings 1978-2006*. (n. aut.)

Al treilea val al ecologismului

Apariția conștientizării și a inovării în domeniul mediului în ultimul sfert al secolului al XX-lea poate fi observată sub forma unor grupuri de activitate intensă, urmate de faze mai lungi și mai lente de consolidare. Aceste faze de activități noi tind să coincidă cu recesiunea din cadrul economiei convenționale.⁸ Permacultura a fost una dintre alternativele ecologice care au apărut în urma primului mare val de conștientizare a problemelor de mediu, în urma raportului Clubului de la Roma din 1972 și a șocurilor petroliere din 1973 și 1979.⁹

După creșterea economică determinată de revoluția Reagan-Thatcher în națiunile prospere din anii '80, conștientizarea publică a efectului de seră la sfârșitul anilor '80 a declanșat un al doilea val al ecologismului, care a accelerat interesul pentru permacultură.

⁸ Am observat că inovarea agricolă sustenabilă din Australia tinde să se concentreze în perioadele de recesiune economică, în anii 1880-1890, anii 1930 și 1940 și din anii '70 (o recesiune rurală mai mult sau mai puțin continuă în Australia), cu o însemnată durabilă redusă în timpul perioadelor de avânt economic, în special în anii 1950 și 1960. Mai important, consider că mișcările ecologice și sociale din aceste perioade, precum și din deceniile mai recente, fac parte dintr-un șir continuu de mișcări de contracultură în lumea modernă. Vezi articolul 30 „The Counterculture as Dynamic Margin”, în *David Holmgren: Collected Writings 1978-2006*. (n. aut.)

⁹ D.H. Meadows et al, *Limits to Growth*, raport al Clubului de la Roma – wikipedia.org/wiki/The_Limits_to_Growth. (n. aut.)

În anii '90, pe măsură ce noile tehnologii și economia globală au deturnat atenția, a avut loc o altă fază de consolidare. În 1999, existau semne pentru cel de al treilea val al ecologismului.¹⁰ În această nouă fază, ne putem aștepta ca interesul public să conducă la integrarea multor inovații din cel de-al doilea val.

Cu toate acestea, experiența trecută sugerează că fiecare nouă fază aduce și noi perspective și inovații care pun la îndoială ipotezele valului anterior. Această carte este contribuția mea la cel de-al treilea val.

¹⁰ Cel de-al treilea val al ecologismului modern, care se contura la sfârșitul anilor '90, a sfârșit înainte să înceapă, din cauza evenimentelor care au urmat după 11 septembrie 2001. Abia după șocul petrolier și criza financiară globală din 2008 care a urmat, al treilea val a căpătat mai multă formă și forță. (n. aut.)

Evoluția sistemului de design al permaculturii

Figura 1: Floarea Permaculturii

* Este o practică de cultivare a plantelor într-un sistem ecologic inspirat de structura unei păduri naturale, unde diferite specii de plante (fructe, legume, plante perene, ierburi) sunt cultivate într-o manieră care imită modelele naturale ale unei păduri. (n. red.)

** Se referă la o tehnică de gestionare a apei în permacultură, care folosește contururile terenului pentru a capta și distribui eficient apa. (n. red.)

*** În original, *natural sequence farming* – metodă inovatoare de gestionare a terenurilor agricole care urmărește să imite și să restabilească procesele naturale ale peisajului, în special sistemele de apă și sol. Conceptul a fost dezvoltat de fermierul australian Peter Andrews, iar tehnicile includ gestionarea cursurilor de apă pentru a reține mai bine apa pe terenurile agricole, îmbunătățirea infiltrației apei în sol și promovarea regenerării vegetației. (n. red.)

**** În original, *gleaning* – practică tradițională care implică strângerea resturilor de produse agricole rămase pe câmpuri după ce recoltarea principală a fost finalizată. Este vorba despre fructe, legume, cereale sau alte produse agricole care fie nu au fost culese de către agricultori, fie au rămas neatinse din diverse motive. (n. red.)

***** Este un tip de comunitate rezidențială în care oamenii locuiesc în mod independent, dar împart anumite resurse și spații comune. Aici, fiecare familie sau individ are propria locuință, dar există spații partajate, cum ar fi bucătării, grădini, săli de întâlnire sau alte facilități de care beneficiază toți locuitorii. (n. red.)

***** În original, *native title* – se referă la recunoașterea legilor și drepturilor tradiționale ale popoarelor indigene asupra terenurilor și resurselor care le-au fost transmise de strămoși și utilizate tradițional. (n. red.)

***** În original, *community supported agriculture (CSA)*. (n. red.)

***** În original, *local exchange trading system (LETS)* – sistem alternativ de schimb unde participanții își oferă și primesc bunuri și servicii, înregistrându-și în schimb tranzacțiile într-un registru comun. Acest sistem nu implică utilizarea banilor tradiționali, tranzacțiile fiind evaluate în „credite” sau unități de cont LETS care sunt acceptate de toți membrii. (n. red.)

***** WWOOFing (World Wide Opportunities on Organic Farms Program) este un program care permite voluntarilor să lucreze la ferme ecologice, primind în schimb cazare și masă. Voluntarii (cunoscuți și sub numele de „WWOOFers”) participă la diverse activități agricole și învață despre metodele de agricultură ecologică. (n. red.)

***** În original, *Tradable Energy Quotas (TEQs)*. (n. red.)

***** Educația Waldorf este un sistem educațional alternativ bazat pe filosofia lui Rudolf Steiner, fondatorul antroposofiei. Este cunoscută pentru următoarele caracteristici: abordare holistică, materii adaptate vârstei, accent pe creativitate și artă, fără tehnologie în primii ani. (n. red.)

Introducere: Ce este permacultura?

După ce am spus în prefață că nu vreau să definesc sau să controlez permacultura, acum trebuie să fac cel puțin primul lucru în scopul clarificării subiectului acestei cărți.

Viziunea

Cuvântul permacultură a fost inventat de Bill Mollison și de mine la mijlocul anilor '70 pentru a descrie un „sistem integrat, în evoluție, de plante perene sau care se auto-propagă și de specii de animale utile pentru om”¹.

O definiție mai actuală a permaculturii, folosită de mulți profesori, care reflectă extinderea preocupării din *Permaculture One* (1978), este aceea de „teren proiectat în mod conștient care imită tiparele și relațiile întâlnite în natură, producând în același timp o abundență de hrană, fibre și energie pentru satisfacerea nevoilor locale”.

Oamenii, clădirile lor și modul în care se organizează sunt esențiale pentru permacultură – *viziunea permaculturii* ca agricultură permanentă (sustenabilă) a evoluat către o viziune a unei culturi permanente (sustenabile).

Sistemul de design

Pentru mulți oameni, inclusiv pentru mine, definițiile de mai sus ale permaculturii sunt atât de generale, încât utilitatea lor este redusă. Mai precis, eu consider că permacultura înseamnă ***utilizarea gândirii sistemice și a principiilor de design care oferă cadrul organizatoric necesar punerii în aplicare a viziunii de mai sus.*** Aceasta reunește diverse idei, competențe și moduri de viață care trebuie redescoperite și dezvoltate, pentru a putea să trecem de la statutul de consumatori dependenți la cel de cetățeni responsabili și productivi.

În acest sens mai limitat, dar important, permacultura nu înseamnă terenul și caracteristicile lui și nici măcar abilitățile de grădinărit organic, agricultura sustenabilă, construcțiile eficiente din punct de vedere energetic sau dezvoltarea de sate eco. Dar poate fi folosită pentru a proiecta, stabili, gestiona și îmbunătăți toate aceste domenii și toate celelalte eforturi depuse de indivizi, gospodării și comunități în vederea unui viitor sustenabil.

¹ B. Mollison și D. Holmgren, *Permaculture One*, Corgi, 1978.
(n. aut.)

Aplicarea

Floarea Permaculturii (figura 1) arată domeniile-cheie care necesită o transformare pentru a crea o cultură sustenabilă. De-a lungul timpului, permacultura s-a concentrat pe administrarea terenurilor și a naturii, atât ca sursă, cât și ca domeniu de aplicare a eticii și principiilor de design. Acestea sunt acum aplicate și în alte domenii care se ocupă de resursele fizice și energetice, precum și de organizarea umană (unde sunt adesea numite „structuri invizibile” în predarea permaculturii).² Unele dintre domeniile specifice, sistemele de design și soluțiile care au fost asociate cu această viziune mai largă a permaculturii sunt prezentate în extremitățile florii. Calea evolutivă în spirală ce începe cu etica și principiile de design sugerează o împletire a acestor domenii, inițial la nivel personal și local, iar apoi la nivel colectiv și global. Deși spirala sugerează o traiectorie clară, procesul de integrare este incert și neregulat, în funcție de context și de factorii implicați.

Rețeaua

Permacultura reprezintă, de asemenea, o rețea și o mișcare la nivel mondial de indivizi și grupuri care lucrează deopotrivă în țări bogate și sărace de pe toate continentele, pentru a demonstra și răspândi soluțiile de design al permaculturii. În mare parte nesușinuți de către guverne sau

întreprinderi, acești oameni contribuie la un viitor mai sustenabil reorganizându-și viața și munca conform principiilor de design al permaculturii. În acest mod, ei creează mici schimbări la nivel local, dar care influențează direct și indirect acțiunile din mediul înconjurător mai vast, agricultura organică, tehnologiile adecvate, comunitățile și alte mișcări pentru o lume mai sustenabilă. Permacultura poate fi considerată unul dintre cele mai importante „exporturi intelectuale” ale Australiei.

Cursul de Design al Permaculturii

Cele mai multe dintre persoanele implicate în această mișcare au terminat un Curs de Design al Permaculturii, care, din 1981, a fost principalul mijloc de inspirație și formare în permacultură la nivel mondial. În 1984 a fost stabilită programă, dar evoluția divergentă atât a formei, cât și a conținutului acestor cursuri, așa cum au fost prezentate de către diferiți profesori de permacultură, a produs experiențe și perspective foarte variate și localizate ale permaculturii.

La începutul anilor '90, când am început să predau cursuri de design în mod regulat, am folosit programa ca bază, dar am adaptat liber formatul pentru a pune accentul pe cunoștințele, experiența și prioritățile mele. Am contribuit inclusiv la discuțiile și dezbaterile din cadrul mișcării, cu privire

² Vezi B. Mollison, *Permaculture: A Designers' Manual*, Tagari, 1988, capitolul 14. (n. aut.)

la modul în care ar trebui să se dezvolte educația în permacultură.³

Dezbateră privind conținutul Cursurilor de Design în Permacultură a devenit tot mai intensă în ultimii ani. Bill Mollison și alții au susținut că abaterile de la programa școlară, includerea unor convingeri religioase care ies din sfera „științei designului” și lipsa de atenție la principii și teorie subminează și devalorizează educația în permacultură.⁴ Deși aș putea fi de acord cu unele dintre aceste afirmații despre anumite cursuri, întotdeauna am constatat că percepția subminării trebuie să fie echilibrată de valoarea diversității, chiar și atunci când, precum buruienile, aceasta vine sub forme care nu ne plac în mod deosebit.

Concepții populare despre permacultură

În multe țări, doar numărul relativ mic de oameni care au urmat Cursurile de Design în Permacultură sau au avut un contact direct cu proiecte de permacultură sunt familiarizați cu acest concept. În Australia, însă, o istorie mai lungă a activismului pentru permacultură și a influenței sale în

cadrul unor mișcări ecologice mai ample, precum și mediatizarea extinsă, au avut ca rezultat o mai mare apreciere a publicului față de permacultură.⁵

Concepțiile populare despre permacultură ca sistem de grădinărit sau ca stil de viață contracultural sunt atât puncte forte, cât și puncte slabe, care oferă un context pentru înțelegerea și prețuirea ideilor din această carte.

Permacultura ca grădinărit

Ca sistem de grădinărit, sau poate chiar ca mod de trai bazat pe bun-simț și conștientizare față de mediu, permacultura a fost acceptată de multe persoane din societatea australiană ca fiind o activitate benefică. Efectele programelor televizate de grădinărit, ale cărților și filmulețelor de bricolaj ușor de urmat, ale proiectelor școlilor locale, ale grădinilor comunitare, ale sistemelor locale de schimb (LETS) și includerea lor ca opțiune în cadrul cursurilor de horticultură și al altor cursuri terțiare au contribuit la entuziasmul față de permacultură.⁶

Procesul de a răspunde nevoilor oamenilor într-un mod mai sustenabil necesită o revoluție culturală, dar propunerea acestui

³ „The Permaculture Movement and Education: Searching For Ways Forward”, 1993, a fost distribuit prin intermediul rețelei australiene de profesori de permacultură, iar ulterior publicat în trei părți în *Permaculture and Landcarers* (ulterior *Green Connections*), numerele 3-5, 1995. Vezi articolul 14, în *David Holmgren: Collected Writings 1978-2006*. (n. aut.)

⁴ Lisa Mollison, în *Permaculture International Journal*, nr. 73, februarie 2000. (n. aut.)

⁵ Vezi „The Landcare Movement: Community-Based Design and Action on a Scale to Match the Continent”, în *David Holmgren: Collected Writings 1978-2006*. (n. aut.)

⁶ Următoarele arată o parte din anvergura cărților australiene: B. Mollison și R. Slay, *Introduction to Permaculture*, Tagari, 1991; R. și J. Mars, *The Basics of Permaculture Design*, Candlelight Trust, 1994; L. Woodrow, *The Permaculture Home Garden*, Viking, 1996. (n. aut.)

lucru ca o condiție prealabilă poate înstrăina oamenii și inhiba pașii productivi către o schimbare personală și socială. Permacultura a evitat o parte din opoziția și obstacolele pe care le întâmpină ideile revoluționare prin începerea revoluției în grădină.

Mișcarea de permacultură și înțelegerea rudimentară a permaculturii arată că este posibil ca ideile complexe, abstracte și revoluționare să exercite influență prin procese pozitive ce pornesc de la bază. Acest exemplu oferă o alternativă la preluarea unor concepte de sustenabilitate, care fuseseră îngropate în încercările, în mare parte nereușite, de a schimba cultura prin procese politice de sus în jos, exemplificate de Summitul Pământului de la Rio* și de evenimente ulterioare similare.

Permacultura ca o contracultură

Percepția asupra permaculturii ca fenomen al stilului de viață contracultural, cu întâlniri regulate, cu propriile reviste și buletine informative și grupuri locale, a avut și aspectele ei pozitive. Ca atare, permacultura a oferit un cadru holistic pentru reorganizarea vieții și a valorilor unei mici minorități pregătite pentru o schimbare fundamentală. Acest lucru a fost valabil în special pentru minoritatea de tineri dezamăgiți de cultura consumeristă conservatoare a tineretului de la sfârșitul secolului

* Summitul Pământului de la Rio, cunoscut și sub numele de Conferința Națiunilor Unite privind Mediul și Dezvoltarea (UNCED), a avut loc în perioada 3-14 iunie 1992 la Rio de Janeiro, Brazilia. (n. red.)

XX.⁷ Pentru alții, permacultura a transmis un mesaj de speranță în lupta împotriva problemelor sociale și de mediu.⁸

Cursul de Design al Permaculturii, în special formatul de două săptămâni, a fost deosebit de eficient în stimularea unei schimbări fundamentale și a unei noi orientări în viața participanților și în transmiterea unui sentiment de apartenență. Acest aspect subcultural sau contracultural al permaculturii a facilitat experimentarea și pionieratul modelelor unui stil de viață determinat de imperativul ecologic.⁹

Reacția academică, profesională și oficială

Reacția față de permacultură a cadrelor universitare, a profesioniștilor și a factorilor de decizie a fost mai variată decât cea a publicului larg.

Alături de numărul mic de profesioniști și cadre universitare care au încercat să integreze aspectele etice, pragmatice, filosofice și tehnice ale gândirii ecologice la

⁷ Graham Burnett, în *Permaculture: A Beginners Guide*, Land & Liberty, 2000, oferă un exemplu britanic al acestei viziuni contraculturale a permaculturii, în cazul său, completată de conexiuni cu veganismul și anarhismul. (n. aut.)

⁸ G. Holmgren, *Beyond the Nuclear Age* (carte publicată în regim propriu), 1985, o carte de mici dimensiuni care a circulat prin intermediul rețelelor de activiști de mediu și politici în anii 1980; a subliniat pericolele ingineriei genetice și a promovat permacultura ca parte a unei perspective alternative integrate. (n. aut.)

⁹ Dezvolt filiația istorică a contraculturii ca un context pentru permacultură în articolul 30, „The Counter-culture as Dynamic Margin”, în *David Holmgren: Collected Writings 1978-2006*. (n. aut.)

sfârșitul anilor '70, *Permaculture One* a produs reacții entuziaste, cum ar fi: „Permacultura oferă un cadru conceptual valoros pentru gândirea viitoare cu privire la societățile sănătoase și sustenabile”, conform lui Earle Barnhart de la New Alchemy Institute.¹⁰ Pe de altă parte, Bill Mollison remarca, la modul mai general: „Comunitatea profesională a fost indignată pentru că am combinat arhitectura cu biologia, agricultura cu silvicultura și silvicultura cu zootehnia, [astfel încât] aproape toți cei care se considerau specialiști s-au simțit puțin ofensați.”¹¹

Permacultura însăși a fost concepută în mediul academic. Multe persoane implicate în agricultura la scară largă și în politica utilizării terenurilor au considerat-o teoretică, utopică și impracticabilă, pentru că era dificil de aplicat în mediul social, economic și politic existent.¹²

De la dezvoltarea mișcării de permacultură, permacultura a devenit un subiect de studiu academic, cu accente care variază de la aspectele sociologice, politice și educaționale, până la cele ecologice și

agricole.¹³ Unii profesori universitari recurg la texte despre permacultură și alte resurse; iar în 1992, un întreg curs despre permacultură, scris de mine, a fost inclus în primul curs postuniversitar australian în domeniul agriculturii sustenabile.¹⁴

În alte părți ale lumii, cadrele universitare au fost în fruntea dezvoltării și promovării permaculturii¹⁵, în timp ce activitatea lui Stuart Hill a plasat permacultura în cadrul unui spectru de concepte și idei despre sustenabilitate.¹⁶

¹³ De exemplu: Caroline Smith, *The Getting of Hope: personal empowerment through learning permaculture*, teză de doctorat, Facultatea de Educație, Universitatea din Melbourne, 2000; Adam Nelson, *Permaculture: Against the New Orthodoxy of Sustainable Development*, lucrare de licență, Școala de Studii ale Științei și Tehnologiei, Universitatea din New South Wales, 1994; Mona Loofs, *Permaculture, Ecology and Agriculture: an investigation into permaculture theory and practice using two case studies in northern New South Wales*, lucrare de licență, Programul de Ecologie Umană, Departamentul de Geografie, Universitatea Națională din Australia. (n. aut.)

¹⁴ UNE Orange Agriculture College 1992, articolul 8, „Gardening as Agriculture”, din *David Holmgren: Collected Writings 1978-2006*, a fost scris ca parte a materialelor de lectură ale acelui curs. (n. aut.)

¹⁵ În special, Declan și Margrit Kennedy, profesori de arhitectură care s-au implicat activ în Global Ecovillage Network și au avut un rol esențial în dezvoltarea permaculturii în Germania și în întreaga Europă încă de la începutul anilor '80. (n. aut.)

¹⁶ S. Hill, „Ecological and Psychological Prerequisites for the Establishment of Sustainable Agricultural Communities”, în J. Martin (ed.), *Alternative Futures for Prairie Agricultural Communities*, University of Alberta, 1991. (n. aut.)

¹⁰ Earle Barnhart, *Introducere la ediția americană a Permaculture One*, International Tree Crops Institute, 1981. (n. aut.)

¹¹ Prefață la *Introducere în Permacultură*. (n. aut.)

¹² De exemplu: Peter King, consultant agricol și de mediu, când a vorbit la „Science Bookshop”, ABC Radio, iulie 1978. (n. aut.)

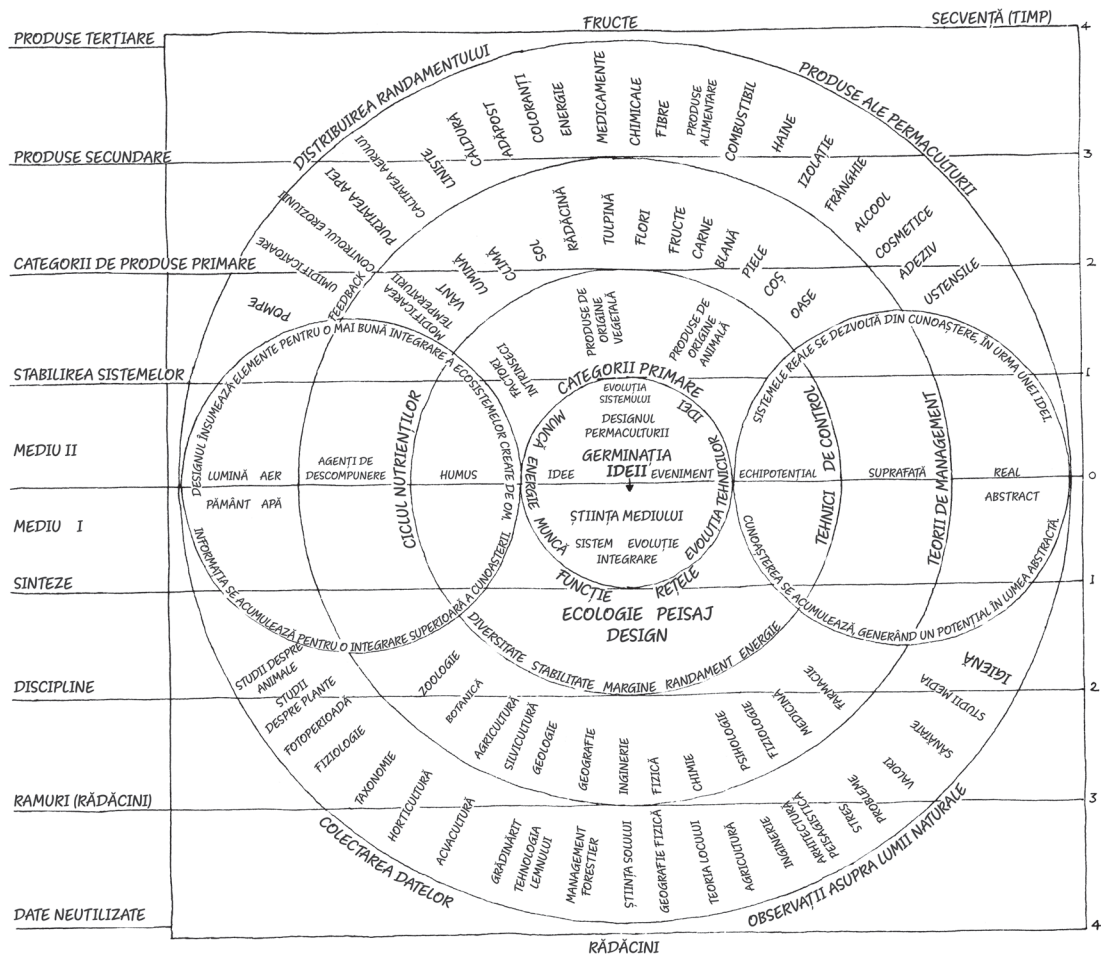

Figura 2. Arborele permaculturii. (Desen original reprodus din *Permaculture One*, 1978).

Perspectiva „sustenabilității profunde” a lui Hill asupra dilemelor agriculturii sustenabile consolidează abordarea personală și strategiile ascendente de schimbare în cadrul permaculturii:

Astfel, analiza mea asupra situației este în primul rând psihosocială, și nu neapărat exclusiv politică, iar asta este

exact ceea ce face ca o astfel de propunere să fie atât de greu de acceptat, deoarece, pentru mine, presupune ca mai întâi să-mi recunosc responsabilitățile și să acționez în funcție de ele pentru a mă schimba, înainte de a-i arăta cu degetul pe alții, sau cel puțin în timp ce o fac.

Asta nu înseamnă că trebuie să negăm inechitățile și opresiunile care există și care trebuie abordate în cadrul societăților noastre, ci, mai degrabă, că e nevoie să recunoaștem că fiecare dintre acestea poate fi definită de modelele de comportament colectiv și individual, care, dacă nu sunt schimbate, vor continua să facă ravagii asupra prețioasei noastre planete, asupra societăților și bunăstării noastre individuale. În plus, cred că, cu cât suntem mai puternici, mai conștienți, informați, competenți și hotărâți în ceea ce privește valorile pe care le avem fiecare dintre noi, cu atât vom fi mai eficace în a crea schimbările structurale și instituționale necesare. Dacă încercăm să facem acest din urmă lucru fără să ne ocupăm de primul, nu putem avea ca rezultate decât inițiative care nu vor reuși să abordeze cauzele problemelor noastre și care, în cel mai bun caz, nu vor putea decât să reducă ușor nivelurile de nesustenabilitate și degradare.¹⁷

Punctele de vedere ale lui Hill se bazează pe experiența sa în cercetarea ecologică, agricolă și entomologică de la Universitatea McGill din Canada și pe cunoștințele sale despre agricultura ecologică și alte

tipuri de practici agricole ecologice din întreaga lume.

Permacultura a primit un anumit grad de recunoaștere și a stârnit un interes puternic din partea unor studenți prin includerea ca opțiune în cadrul cursurilor formale de horticultură și a altor cursuri terțiare. Cu toate acestea, o percepție a lipsei de rigoare intelectuală, precum și imaginea populistă a permaculturii, au continuat să împiedice ca acest concept să fie luat în serios în mediul academic.

O parte din reticența privind permacultura în mediul academic îi poate fi atribuită lui Bill Mollison, sau cel puțin personalității sale. Carisma, egoul și caracterul său aspru și conflictual l-au făcut subiectul mediatic ideal. Imaginea lui Bill de unchi excentric, cu idei ireverențioase, dar ingenioase, a atins o coardă sensibilă în cazul multor australieni, iar el a devenit un guru pentru adepții permaculturii.

Dr. John Wamsley, un alt nonconformist al domeniului ecologic, a avut un rol similar în media și o reacție asemănătoare din partea publicului în ultimii ani.¹⁸ Această portretizare mediatică produce o suspiciune și o respingere automată din partea multor oameni, chiar și atunci când ei acceptă astfel de caracteristici la liderii mainstream. În plus, Mollison folosea uneori afirmații șocante pentru a destrăma ideile

¹⁷ S. Hill, „Redesigning Agroecosystems for Environmental Sustainability: A Deep Systems Approach”, în *System Research and Behavioural Science*, nr. 15, John Wiley & Sons, 1998. (n. aut.)

¹⁸ Fondatorul unei serii de sanctuare pentru animale indigene, printre care Warrawong din Australia de Sud, și critic al politicilor guvernamentale de protecție a animalelor sălbatice. (n. aut.)

preconcepute ale oamenilor și pentru a transmite un punct de vedere, iar acest lucru a înfuriat destule persoane din comunitățile științifice și academice, care sunt deja reticente la abordările holistice și care nu sunt de acord ca generaliștii să se implice în domeniile lor.

Promovarea excesivă

Uneori, soluțiile bazate pe permacultură s-au dovedit a fi, cel puțin în retrospectivă, naive, greșite sau contraproductive. Cel mai adesea, lipsa de finanțare, de informare și de abilități a făcut ca ideile bune să se piardă și să fie discreditate. Robert Gilman, editor al revistei *In Context*, a vorbit despre faptul că o comunitate poate fi „inoculată împotriva ideilor bune” de către o promovare prea timpurie și prea intensă, înainte ca ideile să fie testate și dovedite temeinic.¹⁹

Ocazional, utilizarea superficială și oportunistă a designului permaculturii a conferit credibilitate unor proiecte mari, fără o bază etică sau ecologică.

Faptul că permacultura a fost catapultată în discursul public atât de repede se poate să fi avut drept efect complicarea sau poate scurtcircuitarea dezvoltării intelectuale ulterioare a conceptului.

Acest proces poate fi comparat și pus în opoziție cu cel al dezvoltării sustenabile care a fost întinat și discreditat de proiectarea ei

rapidă în lumea politicii interguvernamentale și a consilierilor media din corporații*.

Oricare ar fi calea pe care o urmează, ideile trebuie să se confrunte cu realitățile „lumii reale” din afara mediului academic, dacă vor să aibă viață și utilitate.

Etica și principiile permaculturii

În *Permaculture One*, eu și Bill Mollison am prezentat în linii mari teoria și câteva dintre aplicațiile inițiale ale designului permaculturii, fără să enumerăm în mod explicit un set clar de principii ale permaculturii. Arborele permaculturii (figura 2)²⁰ a prezentat conceptul ca fiind similar cu o sămânță de copac în germinare, dând naștere unor structuri rădăcinoase și aeriene interdependente. În același mod, germinarea ideii generează atât realitatea fizică a sistemelor ecologice de susținere umană, cât și cadrul conceptual holistic al cunoașterii.

În *Permaculture: A Designers' Manual* (*Permacultura: manualul designerului*) din 1988, Mollison a prezentat o analiză enciclopedică a domeniului de aplicare și a posibilităților de design în permacultură,

* În original, *corporate spin doctors*. Aceștia sunt adesea implicați în strategii de PR și marketing și își folosesc abilitățile pentru a îmbunătăți imaginea unei companii, dar pot și să contribuie la discreditaarea conceptelor sau ideilor, dacă ei consideră că sunt în conflict cu interesele comerciale. În cazul dezvoltării durabile, implicarea acestor specialiști a dus la o percepție distorsionată a conceptului, făcându-l mai greu de implementat eficient. (n. red.)

²⁰ Publicat inițial în *Permaculture One* și reprodus în *Introduction to Permaculture*, 1991. (n. aut.)

¹⁹ Discurs la Australasian Permaculture Convergence, Roseworthy Campus, Universitatea din Australia de Sud, februarie 1995. (n. aut.)

precum și o perspectivă amplă asupra teoriei și principiilor de design care stau la baza aplicațiilor practice. Capitolele 2 și 3, care tratează aceste fundamente conceptuale, sunt multidimensionale și pătrunzătoare, dar, deși menționează principiile, ele nu stabilesc o listă clară.

În *Introduction to Permaculture (Introducere în permacultură)*, din 1991, Bill Mollison și Reny Slay au prezentat principiile de design într-un format mult mai simplu, atribuit profesorului american de permacultură John Quinney, care de atunci a fost utilizat la scară largă sau adaptat de către mulți profesori de permacultură.²¹

Valoarea și folosirea principiilor

Un set simplu de principii călăuzitoare care au o aplicare largă, chiar universală, este atrăgător. Acest lucru se datorează în special faptului că procesul de a răspunde nevoilor oamenilor în limitele ecologice necesită o revoluție culturală, și se pare că avem puțin timp la dispoziție pentru a realiza această revoluție, iar o astfel de revoluție este marcată de numeroase confuzii, piste false, riscuri și ineficiențe. Ideea din spatele principiilor permaculturii este aceea că principiile generalizate pot fi derivate atât din studiul lumii naturale, cât și al societăților sustenabile preindustriale, și că acestea vor fi universal aplicabile pentru a accelera

procesul de dezvoltare postindustrială a utilizării sustenabile a pământului și resurselor.

Principiile permaculturii sunt declarații scurte sau sloganuri care pot fi reținute ca o listă de verificare, atunci când se iau în considerare opțiunile inevitabil complexe pentru designul și evoluția sistemelor de sprijin ecologic. Aceste principii sunt considerate universale, deși metodele care stau la baza lor variază foarte mult în funcție de loc și situație. Prin extinderea continuă, aceste principii sunt aplicabile și la reorganizarea noastră personală, economică, socială și politică, așa cum se ilustrează în *Floarea Permaculturii* (pag. 28), iar aplicarea acestor principii este încă în curs de dezvoltare.

Etica permaculturii

Ca și în cazul principiilor de design, etica permaculturii este universală. Ea a fost sintetizată din „cercetarea eticii comunitare, așa cum a fost adoptată de organizații religioase și grupuri cooperatiste mai vechi”²². De la apariția permaculturii, etica – în special etica mediului – a devenit un domeniu foarte activ de studiu academic și nu numai. Această mișcare recunoaște problemele etice care se află în centrul multiplelor crize cu care se confruntă omenirea la începutul celui de-al treilea mileniu creștin. Permacultura a devenit ea însăși subiect de studiu în domeniul eticii mediului înconjurător.²³

²¹ John Quinney, „Designing Sustainable Small Farms and Homesteads”, în *Mother Earth News*, iulie/august 1984, pag. 54. Vezi site-urile: motherearthnews.com sau permacultureprinciples.com/book/intro-21/. (n. aut.)

²² B. Mollison, *Permaculture: A Designers' Manual*, pag. 2. (n. aut.)

²³ Freya Mathews, La Trobe University, com. pers. (n. aut.)

Filosofii morali ar putea susține că o astfel de fundație simplă, fără o referire extinsă la domeniul larg al eticii mediului, ca să nu mai vorbim de filosofie în general, este plină de pericole etice și practice. Deși sunt de acord că ignorarea istoriei ne condamnă să o repetăm, cred că este greu să mergem foarte departe cu cadrele etice, fără a acționa în același timp în lumea reală pentru a ne dezvolta ca persoane întregi. Pericolele izolării gândirii filosofice de o existență integrată sunt la fel de mari cum sunt și pericolele pe care le reprezintă ignorarea istoriei filosofiei și eticii.

În mod inevitabil, în lumea modernă, caracterizată de incertitudine constantă și de întrebări, etica foarte simplă a permaculturii este interpretată în multe feluri. Perspectiva mea asupra eticii permaculturii este influențată de o serie de surse apărute atât înainte, cât și după volumul *Permaculture One*. Alte persoane specializate în etica mediului pot pune aceste idei într-un context mai larg.

În încercarea de a fi mai clar cu privire la etică și la aplicațiile ei în această carte, intru pe un alt câmp filosofic minat, având doar o înțelegere limitată a pericolelor implicate. Mulți cercetători vor considera utilizarea energeticii și a teoriei sistemelor pentru a înțelege și formula conceptele etice drept o viziune periculos de deterministă asupra realității.²⁴ Chiar și în cadrul mișcării de permacultură, sunt oameni

care manifestă rezerve față de unele dintre interpretările mele privind etica și principiile de design. Dar energetica a stat la baza concepției originale a permaculturii și implicit în mare parte din predarea sa. Cartea de față lămurește aceste explicații.

Îți împărtășesc gândurile mele cu convingerea că disconfortul, mai ales disconfortul etic, este o alternativă sănătoasă la certitudinea ideologică.

Principii de design

Baza științifică a principiilor de design al permaculturii se regăsește, în general, în cadrul științei moderne a ecologiei și mai ales în ramura ecologiei numită ecologia sistemelor. Alte discipline intelectuale, mai ales geografia terenului și etnobiologia, au contribuit cu concepte care au fost adaptate la principiile de design.

În mod fundamental, principiile de design al permaculturii decurg dintr-un mod de a percepe lumea, care este descris adesea drept „gândire sistemică” și „gândire de design” (vezi pag. 68). Alte exemple de gândire sistemică și de design includ:

- *The Whole Earth Review* și mai bine-cunoscutul *Whole Earth Catalog*, editat de Stewart Brand, care a depus eforturi pentru a face cunoscută gândirea sistemică și gândirea de design ca instrument central în revoluția culturală la care contribuie permacultura;
- ideile larg cunoscute și aplicate ale lui Edward De Bono se încadrează în

²⁴ Sholto Maud, com. pers. (n. aut.)